

KOSOVSKI PENZIJSKI ŠTEDNI FOND PENZIJSKA SREDSTVA

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA I FINANSIJSKI IZVEŠTAJI

Na dan i za godinu koja je završena 31 decembra 2018

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1-2
IZVEŠTAJ O FINANSIJSKOM STANJU	3
IZVEŠTAJ O SVEOBUHVAATNOM DOBITKU	4
IZVEŠTAJ O PROMENAMA U NETO SREDSTVA DOPRINOSIOCA	5
IZVEŠTAJ O TOKOVIMA GOTOVINE	6
NAPOMENE FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA	7-31

Grant Thornton

Izveštaj Nezavisnog Revizora

Grant Thornton L.L.C.
Rexhep Mala 18
10000 Prishtine
Kosovo

T +381 38 247 771
T +381 38 247 801
F +381 38 247 802

Upravnom Odboru Kosovskog Penzijskog Štednog Fonda

Mišljenje

Revidirali smo prateće finansijske izveštaje Kosovskog penzionog štednje - Penzijska Sredstva ("KPŠF"), koji obuhvataju izveštaj o finansijskoj poziciji na dan 31 decembra 2018 i izveštaj o sveobuhvatnom prihodu, izveštaj o promenama u aktivni neto učesnika i izveštaj o tokovima gotovine za godinu koja se tada završava i rezime značajnih računovodstvenih politika i drugih objašnjenja..

Po našem mišljenju, finansijski izveštaji prikazuju istinitu i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsko stanje Kosovskog Penzijskog Štednog Fonda – Penzijska Sredstva u dan 31 Decembra 2018, i rezultati njegovog poslovanja i novcanog toka za godinu koja se završila na taj dan u skladu sa Međunarodnim Standardima Finansijskog Izveštavanja (MSFI).

Osnova za mišljenje

Reviziju smo sprovedi u skladu sa Međunarodnim standardima revizije (MSR). Naše odgovornosti prema tim standardima dalje su opisane u Odgovarajućim Odgovornostima za odeljak Revizije finansijskih izveštaja našeg izveštaja. Mi smo nezavisni od KPŠF u skladu sa Međunarodnim odborom za etičke standarde kodeksa etike profesionalnih računovođa (OESK kodeks) i sa etičkim zahtevima koji su relevantni za našu reviziju finansijskih izjava na Kosovu, a mi smo ispunili i ostale etičke odgovornosti u skladu sa ovim zahtevima. Verujemo da su revizorski dokazi koje smo dobili dovoljno i prikladni da daju osnovu za naše mišljenje.

Odgovornosti rukovodstva i onih koji su zaduženi za upravljanje finansijskim izveštajima

Menadžment je odgovoran za pripremu i nepristrasnu prezentaciju ovih finansijskih izveštaja u skladu sa Međunarodnim Standardima Finansijskog Izveštavanja, za takve unutrašnje kontrole menadžment određuje da je neophodno da se omogućiti priprema finansijskih izveštaja koji ne sadrže netačne materijalne prikaze, bilo iz razloga prevare ili grešaka.

U pripremi finansijskih izveštaja, rukovodstvo je odgovorno za procjenu sposobnosti KPŠF da nastavi da radi kao radni subjekt, otkrivajući, kako je primjenjivo, pitanja koja se odnose na trajnu zabrinutost i korištenje kontinuirane računovodstvene osnove računovodstva, osim ako rukovodstvo ili namjerava likvidirati KPŠF ili prestati operacije, ili nema realnu alternativu nego da to uradi.

Izveštaj Nezavisnog Revizora (nastavak)

Upravnom Odboru Kosovskog Penzijskog Štednog Fonda (nastavak)

Oni zaduženi za upravljanje su odgovorni za nadgledanje procesa finansijskog izveštavanja KPŠF.

Odgovornosti revizora u reviziji finansijskih izveštaja

Naši ciljevi su da dobijemo razumno uverenje o tome da li finansijski izveštaji kao cjelina budu oslobođeni materijalno značajnih pogrešnih iskaza, bilo zbog prevare ili greške, i da izdaju revizorski izvještaj koji uključuje naše mišljenje. Razumno osiguranje je visok nivo sigurnosti, ali nije garancija da će revizija sprovedena u skladu sa MSR uvek otkriti materijalno pogrešno prikazivanje kada postoji. Izjave o nepravilnostima mogu nastati iz prevare ili greške i smatraju se materijalnim ako se, pojedinačno ili u celini, mogu razumno očekivati da utiču na ekonomske odluke korisnika uzetih na osnovu ovih finansijskih izvještaja.

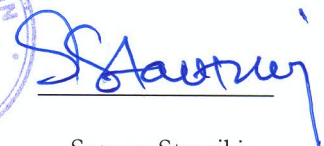
Kao deo revizije u skladu sa MSR, mi smo praktikovali profesionalno sudjenje i neprekidni profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi takođe:

- Identifikujemo i cenimo rizik od materijalnih značajnih grešaka u finansijskim izveštajima, kao posledica prevare ili kao posledica grešaka, dizajniramo i obavljamo revizorske procedure, koje smatramo dovoljne i odgovarajuće za osnovno pružanje i izražavanje našeg mišljenja. Rizik od ne-otkrivanja materijalnih gresaka što toci od prevare je veća od one koja tece greškom, jer prevara može uključivati sve tajne sporazume, falsifikate, namerano iskrivljavanje činjenica ili kršenja internih kontrola.
- Uzmimao jedno misljenje od unutrašnje kontrole što je od ključnog značaja za reviziju na takav način da se dizajnira revizorske procedure koji su odgovarajući za datim okolnostima, a ne za izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola institucija.
- Ceniti kompatibilnost sve odgovarajuće i računovodstvenih politika i procena računovodstvenih opravdanja, i otkrivanja sva obelodanjivanja od strane uprave.
- Na osnovu prikupljenih dokaza, odlučuje o prolagodljivosti principa neprekidnosti poslovanja, kao i da li materijalna nesigurnost postoji u vezi sa događajima ili uslovima koji mogu postaviti sumnju na mogućnost neprekidnosti poslovanja. Ako možemo zaključiti da postoji materijalna neizvesnost, mi imamo obavezu da naglasimo u našem izveštaju u vezi sa ovom pronalasku u finansijskim izveštajima, ili ako takva otkrića nisu pravi, da modifikujemo nase mišljenje. Naša otkrića su na osnovu njihovog revizorskih dokaza sve prikupljene do datuma finansijskog izveštaja. Ipak, uslovi ili događaji u budućnosti, verovatno će biti da je ta institucija vijueshmerine prekinuti posao.
- Procenite ukupne prezentacije, strukturu i sadržaj finansijskih izveštaja, uključujući i obelodanjivanja, i da li su finansijski izveštaji predstavljaju osnovne transakcije i događaje na način koji postiže fer prezentaciju.

Mi komuniciramo sa onima koji su odgovorni za upravljanje, između ostalog, planiranje u obima revizije i značajnih nalaza revizije, uključujući značajnih mana u unutrašnje kontrole koje može biti identifikovane tokom revizije.

Grant Thornton LLC

Prishtina,
03 April 2019

Suzana Stavrikj
Pravni revizor

	Napomene	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
		EUR	EUR
Imovina			
Novac u banci	4	6,245,153	13,667,252
Dospeli doprinosi i druga potraživanja	5	131,347,368	18,243,910
Investicije na otvorene fondove	6	1,227,330,357	1,478,150,510
Investicije na obveznice Kosova	7	208,510,864	95,045,140
Depoziti	7	119,344,093	50,579,411
		1,692,777,835	1,655,686,223
Obaveze			
Obaveze prema KPŠF–0	8	410,601	398,541
Obaveze za otkupljene jedinice	9	424,779	10,435,361
Ne-doprinosi	10	34,257	49,298
Plativa kamata	4	5,030	3,618
		874,667	10,886,818
Neto imovina doprinosioca		1,691,903,168	1,644,799,405

Odobreno za objavljivanje od Upravnog odbora i rukovodstva KPŠF i potpisano u njihovo ime dana 30. marta 2019.

Mr. Ruzhdi Morina
Predsedavajući Upravnog odbora

G-din. Vërshim Hatipi
Zamenik direktora - Finansije | Investicije | Rizik | TI

G-din. Adrian Zalli
Izvršni direktor

Prateće napomene od 1 do 16 čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

	Napomene	Za godinu završenu 31 decembar 2018	Za godinu završenu 31 decembar 2017
		EUR	EUR
Prihodi			
Prihodi od kamata investicija u obveznice Kosova	7	2,353,410	1,464,839
Prihodi od kamata depozita	7	847,793	465,940
Ostali prihodi	11	700,000	385,000
Dobitak investicija na raspolaganju za prodaju - neto	6	-	100,372,243
		3,901,203	102,688,022
Troškovi			
Gubitak investicija na raspolaganju za prodaju - neto	6	(88,540,994)	-
Naknade za upravljanje na teret računa učesnika	12	(7,660,347)	(7,288,684)
Provizija umanjivanja	7	(415,300)	-
Troškovi kamate gotovine u CBK-u	4	(66,673)	(130,341)
		(96,683,314)	(7,419,025)
(Smanjeje) / Povećanje neto sredstava doprinosioca		(92,782,111)	95,268,997

Prateće napomene od 1 do 16 čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

	Doprinosi Učesnika	Zadržani Dobitak	Ukupno
	EUR	EUR	EUR
Na dan 1 januar 2017	1,177,645,803	249,858,408	1,427,504,211
Doprinosi	160,375,531	-	160,375,531
Otkup jedinica zbog povlačenja štednje	(22,083,346)	(5,656,301)	(27,739,647)
Otkup jedinica zbog ne alociranih sredstava	(7,026,365)	(2,941,618)	(9,967,983)
Otkup jedinica zbog refundacija	(626,576)	(15,128)	(641,704)
Povećanje neto sredstava doprinosioca	-	95,268,997	95,268,997
Na dan 31 decembar 2017	1,308,285,047	336,514,358	1,644,799,405
Promene na inicijalnoj primeni MSFI 9 (Napomena 2.3)	-	(177,825)	(177,825)
Korigovano na dan 1 januar 2018	1,308,285,047	336,336,533	1,644,621,580
Doprinosi	173,852,170	-	173,852,170
Otkup jedinica zbog povlačenja štednje	(24,832,011)	(6,515,483)	(31,347,494)
Otkup jedinica zbog ne alociranih sredstava	(1,223,238)	(399,260)	(1,622,498)
Otkup jedinica zbog refundacija	(826,887)	8,408	(818,479)
(Smanjenje) neto sredstava doprinosioca	-	(92,782,111)	(92,782,111)
Na dan 31 decembar 2018	1,455,255,081	236,648,087	1,691,903,168

Prateće napomene od 1 do 16 čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

	Napomene	Za godinu završenu 31 decembar 2018	Za godinu završenu 31 decembar 2017
		EUR	EUR
Tok gotovine od operativnih aktivnosti			
Povećanje neto sredstava doprinosioca		(92,782,111)	95,268,997
<i>Prilagodavanja za:</i>			
(Dobitak) / Gubitak u otvorene fondove (neto od zadržanih naknada)		91,922,763	(97,895,283)
Neto opticaj provizija umanjivanja		415,300	-
Kamatni prihodi	7	(3,201,203)	(1,930,779)
Kamatni troškovi	4	66,673	130,341
		(3,578,578)	(4,426,724)
Uplaćene kamate		2,048,667	1,715,009
Plaćene kamate		(65,261)	(134,918)
		(1,595,172)	(2,846,633)
<i>Kretanje radnog kapitala:</i>			
Povećanje plativih obaveza za naknade	8	18,801	22,402
Povećanje obaveza za ne-doprinose	10	(15,041)	27,199
(Povećanje) potraživanja za povlačenja i dospelih investicija		(111,907,440)	(7,835,000)
Neto tok gotovine od operativnih aktivnosti		(113,498,852)	(10,632,032)
Tok gotovine od investicionih aktivnosti			
(Dodavanje) investicija na otvorene fondove		(422,575,982)	(359,513,372)
Povlačenje investicija na otvorene fondove		581,473,372	282,999,794
(Dodavanje) investicija na obveznice Kosova		(177,350,917)	(74,896,454)
Dospеле obveznice Kosova (glavnica)		64,278,922	58,599,709
(Dodavanje) depozita		(106,000,000)	(50,401,000)
Dospeli depoziti (glavnica)		37,401,000	20,000,000
Neto tok gotovine upotrebljenih u investicione aktivnosti		(22,773,605)	(123,211,323)
Tok gotovine od finansijskih aktivnosti			
Uplaćeni doprinosi učesnika		172,656,152	159,757,519
Povlačene štednje		(42,985,423)	(27,590,720)
Refundacije		(820,371)	(591,804)
Neto tok gotovine od finansijskih aktivnosti		128,850,358	131,574,995
Povećanje / (Smanjenje) gotovine i njegovih ekvivalenata		(7,422,099)	(2,268,360)
Gotovina i njegovi ekvivalenti početkom godine		13,667,252	15,935,612
Gotovina i njegovi ekvivalenti na kraju godine	4	6,245,153	13,667,252

Prateće napomene od 1 do 16 čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

1 UVOD

Kosovski Penzijski Štedni Fond (u daljem tekstu: "KPŠF") registrovan u adresi: Ul. Agim Ramadani br. 182-184, 10000 Priština, Republika Kosovo, brojom registracije 90000225; osnovan je Uredbom UNMIK-a br. 2001/35 od 22. decembra 2001. godine, koja je kasnije izmenjena i dopunjena Uredbom br. 2005/20, a zatim ponovo izmenjena Zakonom br. 03/L-084 Republike Kosova, i dalje dopunjen zakonima br. 04/L-101 i br. 05/L-116 Republike Kosovo, a zadnja dopunjena sa dodacima i promenama Zakonom Br. 04/L-168 i Br. 05/L-116; kao ne-za-profit finansijska institucija, čija je jedina i isključiva svrha upravljanje individualnim računima za penzionu štednju kroz obezbeživanje smotrenih investicija i staranje o penzionoj aktivni i uplaćivanje prinosa na pojedinačne račune radi plaćanja anuiteta za penzionu štednju, kao poverenik koji postupa u ime učesnika i korisnika.

Zakon br. 04/L-101 obezbeđuje program penziona štednje koji se finansira iz uplaćenih doprinosa zaposlenih i njihovih poslodavaca, a kojim upravlja i investira KPŠF. U okviru ovako definisanog sistema doprinosa, svi zaposleni stalni stanovnici Kosova i njihovi poslodavci su obavezni da uplaćuju penzijske doprinose. KPŠF vodi individualne račune za svakog učesnika na koje se uplaćuju doprinosi i povratak od investicija.

KPŠF nadgleda Upravni Odbor koji se sastoji od eksperata za investicije i penzije kao i predstavnika zaposlenih i poslodavaca Kosova. Jedan član bez prava glasa zastupa interese Vlade.

Ovi finansijski izvještaji su za Kosovski Penzijski Štedni Fond penzijska sredstva (ili "KPŠF-PS") koji se sastoje od penzijske štednje (penzijskih sredstava) doprinosilaca. Finansijski izvještaji za Kosovski Penzijski Štedni Fond Operacije (ili "KPŠF-O"), koji je entitet koji upravlja i administrira penzijskom štednjom (penzionim sredstvima) doprinosilaca, pripremaju se odvojeno od finansijskih izvještaja penzijskih sredstava.

2 OSNOVA ZA PRIPREMU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA

2.1 Izjava o usklađenosti

Finansijski izveštaji KPŠF-PS su pripremljene u skladu sa međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja ("MSFI").

2.2 Osnova za pripremu

KPŠF-PS vodi knjigovodstvenu dokumentaciju i priprema finansijske izveštaje na akrealnoj osnovi prema pravilima istorijskog troška izmenjenih revalorizacijom finansijskih sredstava i obaveza merene po FVPL. Aktualni i uporedni podaci objavljeni u ovim finansijskim izveštajima su prikazani u evrima koja je valuta i funkcionisanja i prezentiranja KPŠF-PS. Gde je bilo neophodno, uporedni podaci su reklasifikovani u cilju usaglašavanja sa prezentacijom tekuće godine

2.3 Promene računovodstvenih politika i objavljivanja

i) Početno usvajanje novog standarda i revidiranja postojećih standarda na snazi u tekućem period

Sledeći novi standard i revidiranja postojećih standarda izdatih od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde su na snazi u tekućem periodu:

- **MSFI 9 "Finansijski instrumenti"** (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.);
- **MSFI 15 "Prihodi od ugovora s kupcima"** i dalje revidacije (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.);
- **Revidiranje MSFI 2 "Isplate na Osnovu Akcija"** - Klasifikacija i merenje isplatnih transakcija osnovane u akcije (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018.);
- **Revidiranje MSFI 4 "Ugovori o Osiguranju"** - Primena MSFI 9 "Finansijski instrumenti" sa MSFI 4 "Ugovori o Osiguranju" (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018. godine ili kada MSFI 9 "Finansijski instrumenti" se primenjuje po prvi put);
- **Revidiranje MRS 40 "Investicione Nekretnine"** - Transferi Investicionih Nekretnina (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018.);
- **Revidiranje različitih standarda "Poboljšanja MSFI-a (ciklus 2014-2017)"** rezultat projekta godišnjeg poboljšanja MSFI-a (MSFI1, MSFI12 i MRS 28) prvenstveno sa namerom otklanjanja neusaglašenosti i pojašnjenja formulacija u tekstu (izmene MSFI 12 su za primenu za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018. i izmene MSFI 1 i MRS 28 za primenu u godišnjim periodima koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018.);
- **IFRIC 22 "Transakcije Deviznih Valuta i Unapredno Razmatranje"** (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018.).

Usvajanje gornjih standarda i ovih revidiranja postojećih standarda nije dovelo do materijalnih promena računovodstvenih politika KPŠF-PS-a, s izuzetkom od MSFI 9 detaji čega su prikazani dolje.

Primena MSFI 9 „Finansijski instrumenti“

KPŠF-PS je usvojio MSFI 9 (koji je izdao MURS u julu 2014. godine) sa datumom tranzicije od 1. januara 2018. godine. To je rezultiralo promenama u računovodstvenim politikama za priznavanje, klasifikaciji i merenju finansijske aktive i pasive i rezervama za umanjenje vrednosti finansijskih sredstava i prilagođavanjem iznosa prethodno priznatih u finansijskim izveštajima.

KPŠF-PS nije ranije usvojio MSFI 9. Kao što je dozvoljeno prelaznim odredbama standarda, KPŠF-PS je izabrao da ne ponavlja uporedne brojke. Sva prilagođavanja knjigovodstvenih iznosa finansijske aktive i pasive na dan tranzicije su priznata u početnoj zadržanoj dobiti za tekući period.

Shodno tome, za napomene i objave, posledične izmene MSFI 7 objavljivanja su takođe primenjena na tekući period. Objavljivanja u komparativnom periodu ponavljaju objavljivanja data u uporednoj godini.

U nastavku se navode objavljivanja koja se odnose na uticaj usvajanja MSFI 9 na KPST-PS. Dalji detalji o specifičnim MSFI 9 računovodstvenim politikama primenjenim u tekućem periodu, kao i prethodne računovodstvene politike MRS 39 primenjene u uporednom periodu, detaljnije su opisane u napomeni 3 ovih finansijskih izveštaja.

2 OSNOVA ZA PRIPREMU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA (NASTAVAK)

2.3 Promene računovodstvenih politika i objavljivanja (nastavak)

(a) Klasifikacija i merenje finansijskih instrumenata

Merna kategorija i knjigovodstvena vrednost finansijske aktive i pasive u skladu sa MRS 39 na dan 31. decembra 2017. i MSFI 9 na dan 1. januara 2018. godine upoređeni su kako sledi:

	MRS 39		MSFI 9	
	Kategorija merenja	Vrednost u knjigovodstvo	Kategorija merenja	Vrednost u knjigovodstvo
	EUR		EUR	
Finansijska sredstva				
Novac u banci	Amortizovani trošak ¹	13,667,252	Amortizovani trošak	13,667,252
Dospeli doprinosi i dr. potraživanja	Amortizovani trošak ¹	18,243,910	Amortizovani trošak	18,243,910
Depoziti	Amortizovani trošak ¹	50,579,411	Amortizovani trošak	50,554,121
Obveznice Kosova	Amortizovani trošak ²	95,045,140	Amortizovani trošak	94,892,605
Investicije na otvorene fondove	IRP (<i>Dezignirano</i>)	1,478,150,510	FVPL (<i>Dezignirano</i>)	1,478,150,510
		1,655,686,223		1,655,508,398
Finansijske obaveze				
Plativi računi	Amortizovani trošak	10,886,818	Amortizovani trošak	10,886,818
		10,886,818		10,886,818

1 – Krediti i potraživanja (K&P); 2 – Investicije koja se drže do dospeća (IDD); 3 – Investicije na raspolaganju za prodaju (IRP).

Nije bilo promena u klasifikaciji finansijskih obaveza.

(b) Usklađivanje bilanca u izveštaju finansijskog stanja

KPŠF-PS je izvršio detaljnu analizu svojih poslovnih modela za upravljanje finansijskom aktivom i analizu karakteristika tokova gotovine. Napomena 3.2 ovih finansijskih izveštaja pruža detaljnije informacije u vezi sa novim zahtevima za klasifikaciju prema MSFI 9.

Sledeća tabela usklađuje knjigovodstvenu vrednost finansijske aktive, iz prethodne kategorije merenja u skladu sa MRS 39, sa novim kategorijama merenja u skladu sa MSFI 9 na dan 1. januara 2018. godine:

	MRS 39 Knjigovodstvena vrednost 31. decembar 2017	Reklasifikacija	Korigovano	MSFI 9 Knjigovodstvena vrednost 1. januar 2018
	EUR	EUR	EUR	EUR
Amortizovani trošak				
Novac u banci	13,667,252	-	-	13,667,252
Dospeli doprinosi i druga potraživanja	18,243,910	-	-	18,243,910
Depoziti (Napomena 7)	50,579,411	-	(25,290)	50,554,121
Obveznice Kosova (Napomena 7)	95,045,140	-	(152,535)	94,892,605
	177,535,713	-	(177,825)	177,357,888
Fer vrednost putem dobitka ili gubitka (FVPL)				
Investicije u otvorene fondove (Dodato od IRP putem dobitka ili gubitka)	-	1,478,150,510	-	1,478,150,510
	-	1,478,150,510	-	1,478,150,510
Investicije na raspolaganju za prodaju				
Investicije u otvorene fondove (Transerisano u FVPL)	1,478,150,510	(1,478,150,510)	-	-
	1,478,150,510	(1,478,150,510)	-	-

2 OSNOVA ZA PRIPREMU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA (NASTAVAK)

2.3 Promene računovodstvenih politika i objavljivanja (nastavak)

(c) Poravnanje provizije za umanjenje vrednosti iz MRS 39 na MSFI 9

U sledećoj tabeli se usklađuju rezerve za umanjenje vrednosti iz prethodnog perioda, merene prema modelu nastalog gubitka u skladu sa MRS 39, sa novim provizijama za umanjenje vrednosti, koja su merene u skladu sa modelom očekivanog gubitka MSFI 9, 1. januara 2018:

	MRS 39 Provizija za umanjenje 31. decembar 2017	Reklasifikacija	Korigovano	MSFI 9 Provizija za umanjenje 1. januar 2018
	EUR	EUR	EUR	EUR
Kredit i potraživanja (MRS 39) / Finansijska sredstva po amortizovanoj vrednosti (MSFI 9)				
Novac u banci	-	-	-	-
Dospeli doprinosi i druga potraživanja	-	-	-	-
Depoziti (Napomena 7)	-	-	25,290	25,290
	-	-	25,290	25,290
Investicije koja se drže do dospeća (MRS 39) / Finansijska sredstva po amortizovanom trošku (MSFI 9)				
Obveznice Kosova (Napomena 7)	-	-	152,535	152,535
	-	-	152,535	152,535
Ukupno	-	-	177,825	177,825

ii) Objavljeni novi standardi i revidiranja postojećih standarda koji još nisu usvojeni

Na dan izdavanja ovih finansijskih izveštaja, donjenavedeni novi standardi, revidiranja i tumačenje postojećih standarda su objavljeni od strane MSFI a još nisu na snazi:

- **MSFI 16 "Najmovi"** (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.);
- **Revidiranje MSFI 10 "Konsolidirani finansijski izveštaji" i MRS 28 "Ulaganja u pridružena društva i zajednička ulaganja"** - Prodaja ili prilog imovine između investitora i njegovih saradnik ili Joint Venture i dalje izmene (datum stupanja na snagu je na neodređeno vreme na odloženo do istraživačkog projekta metoda kapitala je zaključen);

KPŠF-PS je izabralo da ne usvoji ove nove standarde i revidiranja i tumačenja postojećih standarda pre njihovih stupanja na snagu. KPŠF-PS predviđa da usvajanje ovih standarda i revidiranja i tumačenja postojećih standarda neće imati materijalan utecaj na finansijske izveštaje KPŠF-PS u periodu prve primene.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA

3.1 Finansijski instrumenti

Finansijska aktiva i pasiva koje se vode u izveštaj finansijskog stanjauključuju investicije, gotovinu, ekvivalente novca, plative račune i obaveze. Knjigovodstvene politike za priznavanje ovih stavki su objavljene u relevantnim knjigovodstvenim politikama koje su navedene u ovoj napomeni. Finansijski instrumenti su klasifikovani kao imovina, obaveze ili ekvitet u skladu sa suštinom odgovarajućeg ugovornog aranžmana. Kamata, dobit i gubici u vezi sa finansijskim instrumentima klasifikovanih kao imovina ili obaveze su vođeni kao prihod ili trošak. Finansijski instrumenti su prebijani kada KPŠF-PS ima punovažno pravo da vrši prebijanje i namerava da izvrši poravnanje bilo uzimajući kao osnov neto iznos, ili da istovremeno realizuje aktivu i izvrši poravnanje duga.

3.2 Finansijska sredstva i obaveze

Metode merenja

Fer vrednosti

Fer vrednost predstavlja cenu koja bi bila primljena za prodaju aktive ili plaćena za prenos obaveze u urednoj transakciji između učesnika na tržištu na datum merenja.

Amortizovani trošak i efektivna kamatna stopa

Amortizovani trošak je iznos po kojem se finansijska aktiva ili pasiva meri prilikom početnog priznavanja, minus otplate glavnice, plus ili minus kumulativna amortizacija koristeći metodu efektivne kamatne stope bilo koje razlike između tog početnog iznosa i iznosa dospeća, a za finansijsku aktivu, prilagođeno za bilo koji gubitak.

Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procenjene buduće tokove gotovine kroz očekivani životni vek finansijske aktive ili pasive na bruto knjigovodstvenu vrednost finansijske aktive (amortizovani trošak pre umanjena vrednosti) ili amortizovani trošak finansijske pasive. Izračun ne uzima u obzir očekivane kreditne gubitke i uključuje transakcijske troškove, premije ili popuste i naknade i bodove plaćene ili primljene koji su sastavni deo efektivne kamatne stope, kao što su naknade za izdavanje.

Kada KPŠF-0 revidira procenjene buduće tokove gotovine, knjigovodstveni iznos finansijske aktive ili pasive se prilagođava kako bi se odrazila nova procena diskontovana koristeći originalnu efektivnu kamatnu stopu. Svaka promena se evidentira u dobiti ili gubitku.

Prihod od kamata

Prihodi od kamata se obračunavaju primenom efektivne kamatne stope na bruto knjigovodstvenu vrednost finansijske aktive, osim:

- Kupljene ili stvorene finansijske aktive umanjene za kreditne gubitke (POCI);
- Finansijska aktiva koja nije bila POCI, ali je kasnije postala umanjena za kreditne gubitke („Faza 3“), za koju se prihod od kamata obračunava primenom efektivne kamatne stope na amortizovanu cenu (tj. neto od rezervi za očekivane kreditne gubitke (ECL).

Početno prepoznavanje i merenje

Finansijska aktiva i pasiva se priznaju kada KPŠF-0 postane strana ugovornih odredbi instrumenta. Redovne kupovine i prodaje finansijske aktive se priznaju na datum trgovanja, datum kada se KPŠF-0 obaveže da će kupiti ili prodati aktivu.

Na početno priznavanje, KPŠF-0 meri finansijsku aktivu ili pasivu po njenoj fer vrednosti plus ili minus, u slučaju finansijske aktive, ili pasive po ne-fer vrednosti kroz bilans uspeha, transakcione troškove koji su inkrementalni i direktno pripisani sticanju ili izdavanju finansijske aktive ili pasive, kao što su naknade i provizije.

Transakcioni troškovi finansijske aktive i pasive iskazani po fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka priznaju se u računu dobiti i gubitka. Odmah nakon početnog priznavanja, priznaje se očekivani gubitak po kreditnom gubitku (ECL) za finansijsku aktivu merenu po amortizovanoj vrednosti i investicijama u dužničke instrumente merene na nivou FVOCI-a, što rezultira priznavanjem računovodstvenog gubitka u računu dobiti i gubitka u slučaju novonastale aktive.

Kada se fer vrednost finansijske aktive i pasive razlikuje od cene transakcije po početnom priznavanju, KPŠF-0 priznaje razlike na sledeći način:

- Kada je fer vrednost dokazana kotiranom cenom na aktivnom tržištu za identičnu imovinu ili obavezu (tj. input prvog nivoa) ili na osnovu tehnike procene koja koristi samo podatke sa vidljivih tržišta, razlika se priznaje kao dobit ili gubitak;
- U svim drugim slučajevima, razlika se odlaže, a vreme priznavanja dobiti ili gubitka na dan odlaganja određuje se pojedinačno. On se ili amortizuje tokom veka trajanja instrumenta, odlaže sve dok se fer vrednost instrumenta ne može utvrditi korišćenjem tržišnih inputa, ili realizovati putem poravnanja.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.2 Finansijska sredstva i obaveze (nastavak)

3.2.1. Finansijska sredstva

i) Klasifikacija i naknadno merenje

Od 1. januara 2018. godine, KPŠF-0 je primenio IFRS 9 i klasifikuje svoja finansijska sredstva u sledeće kategorije merenja:

- *Amortizovani trošak*: Aktiva koja se drži za naplatu ugovornih tokova gotovine gde ti tokovi predstavljaju isključivo plaćanje glavnice i kamate (SPPI), a koji nisu određeni u FVPL, mere se po amortizovanoj vrednosti. Knjigovodstvena vrednost ove aktive usklađuje se po svim priznatim i izmerenim očekivanim rezervama za kreditni gubitak. Prihodi od kamata od ove finansijske aktive su uključeni u „Prihod od kamata“ koristeći metod efektivne kamatne stope;
- *Fer vrednost kroz ostalu sveobuhvatnu dobit* (FVOCI): Finansijska aktiva koja se drži radi naplate ugovornih tokova gotovine i za prodaju aktive, gde tokovi gotovine aktive predstavljaju isključivo plaćanje glavnice i kamate, a koji nisu određeni u FVPL, se mere po fer vrednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Kretanja knjigovodstvene vrednosti se uzimaju preko OGI, osim priznavanja dobitaka ili gubitaka od umanjenja vrednosti, prihoda od kamata i tečajnih dobitaka i gubitaka od amortizovanog troška instrumenta koji se priznaju u računu dobiti i gubitka. Kada se finansijska aktiva prestaje priznavati, kumulativna dobit ili gubitak prethodno priznat u OGI se reklasifikuje iz kapitala u dobit ili gubitak i priznaje se u „Neto prihodu od investicija“. Prihodi od kamata od ove finansijske aktive su uključeni u „Prihod od kamata“ koristeći metod efektivne kamatne stope;
- *Fer vrednost kroz dobit ili gubitak* (FVPL): Aktiva koja ne ispunjava kriterijume za amortizaciju ili FVOCI se meri po fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka. Dobitak ili gubitak po dužničkoj investiciji, koja se naknadno meri po fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka i nije deo odnosa zaštite od rizika, priznaje se u računu dobiti i gubitka i iskazuje u računu dobiti i gubitka u okviru „Neto prihoda od trgovanja“ u periodu u kome nastaje, osim ako proizlazi iz dužničkih instrumenata koji su određeni po fer vrednosti ili koji se ne drže radi trgovanja, u kom slučaju su prikazani odvojeno u okviru „Neto prihodi od investicija“. Prihodi od kamata od ove finansijske aktive su uključeni u „Prihod od kamata“ koristeći metod efektivne kamatne stope.

Dužnički instrumenti

Dužnički instrumenti su instrumenti koji ispunjavaju definiciju finansijske pasive iz perspektive izdavaoca, kao što su zajmovi, državne i korporativne obveznice i potraživanja kupaca kupljena od klijenata u faktoring aranžmanima bez regresa.

Klasifikacija i naknadno merenje dužničkih instrumenata zavisi od:

- Poslovnog modela KPŠF-0 za upravljanje aktivom; i
- Karakteristika tokova gotovine aktive.

Na osnovu ovih faktora, KPŠF-0 klasifikuje svoje dužničke instrumente u jednu od kategorija merenja: (a) Amortizovani trošak; (b) FVOCI; ili (c) FVPL. KPŠF-0 je klasifikovao svoje dužničke instrumente koji se sastoje od investicija u obveznice Tresora Kosova kao i oročenih depozita položene kod komercijalnih banaka na Kosovu, mereno po amortizovanoj vrednosti. KPŠF-0 nema dužničke instrumente klasifikovane kao FVOCI.

Poslovni model: poslovni model odražava kako KPŠF-0 upravlja sredstvima kako bi generisao tokove gotovine, a instrumenti su klasifikovani u jednu od tri gore navedene kategorije merenja. Kao takve, investicije u obveznice Tresora Kosova i u oročene depozite klasifikuju se kao amortizovani trošak.

SPPI: kada poslovni model treba da drži aktivu za naplatu ugovornih tokova gotovine ili za naplatu ugovornih tokova gotovine i prodaje, KPŠF-0 procenjuje da li tokovi gotovine finansijskog instrumenta predstavljaju samo plaćanje glavnice i kamate (SPPI test). Prilikom procene, KPŠF-0 razmatra da li su ugovorni novčani tokovi u skladu sa osnovnim ugovorom o pozajmljivanju, tj. kamata uključuje samo naknadu za vremensku vrednost novca, kreditni rizik, druge osnovne kreditne rizike i profitnu maržu koja je u skladu sa osnovnim aranžmanom kreditiranja. Kada ugovorni uslovi uvode izloženost riziku ili volatilnosti koji nije u skladu sa osnovnim kreditnim aranžmanom, povezani finansijski instrument se klasifikuje i meri po fer vrednosti kroz dobit ili gubitak.

KPŠF-PS reklasifikuje dužničke investicije kada i samo kada se promeni poslovni model upravljanja tim sredstvima. Reklasifikacija se vrši od početka prvog izveštajnog perioda nakon promene. Očekuje se da će takve promene biti vrlo retke i nijedna se nije dogodila u datom periodu.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.2 Finansijska sredstva i obaveze (nastavak)

3.2.1. Finansijska sredstva (nastavak)

i) Klasifikacija i naknadno merenje (nastavak)

Instrumenti kapitala

Instrumenti kapitala su instrumenti koji zadovoljavaju definiciju kapitala iz perspektive izdavaoca; to jest, instrumenti koji ne sadrže ugovornu obavezu plaćanja i koji dokazuju preostali udeo u neto aktivu izdavaoca. Primeri instrumenata kapitala uključuju redovne deonice koje KPŠF-PS ne poseduje, kao i jedinice u otvorenim fondovima kojih KPŠF-PS poseduje.

KPŠF-PS klasifikuje i naknadno meri sve takve investicije po fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka, osim u slučajevima kada je rukovodstvo KPŠF-PS, pri početnom priznavanju, neopozivo označilo investicije u instrument kapitala po fer vrednosti kroz drugi sveobuhvatni prihod kada se te investicije drže u druge svrhe osim za generisanje povraćaja investicija. U takvim slučajevima, kojih nije bilo u toku izveštajnog perioda, dobiti ili gubici od fer vrednosti se priznaju u OGI i kasnije se ne reklasifikuju u dobit ili gubitak, uključujući otuđenje. Gubici od umanjenja vrednosti, kao i ukidanje gubitaka od umanjenja vrednosti, ne iskazuju se odvojeno od ostalih promena fer vrednosti. Dividende, kada predstavljaju prinos na takve investicije i dalje bi se priznavale u dobitku ili gubitku kao i drugi prihodi kada se utvrdi pravo KPŠF-PS na primanje plaćanja.

KPŠF-PS je klasifikovao svoja ulaganja u otvorene fondove, mjereno na FVPL, dok nema kapitalne investicije klasifikovane kao FVOCI.

Dobici ili gubici po osnovu instrumenata kapitala mereni po FVPL-u se uključuju kao dobit ili gubitak u izveštaju o sveobuhvatnoj dobiti.

ii) Umanjenje

KPŠF-PS procenjuje na osnovu budućih očekivanja očekivane kreditne gubitke (ECL) povezane sa aktivom dužničkih instrumenata koji se vode po amortizovanoj vrednosti. KPŠF-PS priznaje ispravku gubitka za takve gubitke na svaki datum izveštavanja. Merenje ECL reflektuje:

- Nepristrasan i ponderisani iznos na osnovu verovatnoće koji se određuje procenom raspona mogućih ishoda;
- Vremensku vrednost novca; i
- Razumne i podržane informacije koje su dostupne bez nepotrebnih troškova ili napora na datum izveštavanja o prošlim događajima, trenutnim uslovima i prognozama budućih ekonomskih uslova.

iii) Prestanak priznavanja osim putem modifikacije

Finansijska sredstva, ili njen deo, prestaju se priznavati kada su ugovorna prava na primanje tokova gotovine iz aktive istekla, ili kada su prenesena i (a) KPŠF-PS prenosi suštinski sve rizike i koristi od vlasništva, ili (b) KPŠF-PS ne prenosi niti zadržava suštinski sve rizike i koristi od vlasništva i KPŠF-PS nije zadržao kontrolu. U izveštajnom periodu nije bilo takvih slučajeva.

3.2.2. Finansijske obaveze

i) Klasifikacija i naknadno merenje

I u tekućem i u prethodnom izveštajnom periodu, finansijska pasiva se klasifikuje kao naknadno merena po amortizovanoj vrednosti.

ii) Prestanak priznavanja

Finansijske obaveze prestaju da se priznaju kada se gase (tj. kada je obaveza navedena u ugovoru isplaćena, otkazana ili istekla).

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.2 Finansijska sredstva i obaveze (nastavak)

3.2.3. Finansijski instrumenti mereni po fer vrednosti

Finansijska imovina merena po fer vrednosti u izveštaju finansijskog stanja iskazuje se u skladu s hijerarhijom fer vrednosti. Ova hijerarhija skuplja finansijske imovine i obaveze u tri razine koje se temelje na značaju ulaznih podataka koji se koriste tekom merenja fer vrednosti finansijske imovine:

- Razina 1: Navedene cene (ne prilagođene) na aktivnim tržištima za identične imovine ili obaveze;
Razina 2: Drugi ulazni podaci, osim navedenih cena, uključeni u razinu 1, koji su dostupni za promatranje imovine ili obaveze direktno (tj. cene) ili indirektno (tj. izraženi od cene); i
Razina 3: Ulazni podaci o imovinu ili obavezu koje se ne temelju na dostupnim podacima za promatranje tržišta.

Na izveštajnim datumima, finansijski instrumenti KPŠF-PS merene po fer vrijednosti, objašnjeni su na sledeći način:

Klasa ulaganja	Razina	Na dan	Na dan
		31 decembar 2018	31 decembar 2017
		EUR	EUR
Investicije na otvorene fondove	1	1,227,330,357	1,478,150,510

Gore navedena merenja fer vrijednosti se ponavljaju. Tokom godine završene 31. decembra 2018. i 2017. nije bilo kretanja sredstava između razina.

Fer vrednost ostalih finansijskih sredstava na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine je približna njihovim knjigovodstvenim iznosima zbog kratkoročnih ročnosti.

3.3 Značajne procene i presude

Sastavljanje finansijskih izveštaja zahteva od rukovodstva procene i presude koje utiču na primenu računovodstvenih politika i prezentirane vrednosti sredstava, obaveza, prihoda i rashoda. Faktični rezultati mogu odstupati od ovih procena. Rukovodstvo isto treba presuditi i aplikaciju knjigovodstvenih politika KPŠF-PS. Procene i presude se revidiraju na tekućoj osnovi.

Ova napomena daje pregled oblasti koje uključuju viši stepen prosuđivanja i složenosti, kao i glavne izvore neizvesnosti procena koje imaju značajan rizik da dovedu do materijalnog prilagodavanja u narednoj finansijskoj godini. Detaljne informacije o svakoj od ovih procena i prognoza uključene su u odgovarajuće napomene zajedno sa informacijama o osnovama za obračun za svaku pogođenu stavku u finansijskim izveštajima.

Merenje očekivanog kreditnog gubitka

Merenje očekivanog ispravka vrednosti kreditnog gubitka za finansijsku aktivu merenu po amortizovanom trošku i FVOCI je područje koje zahteva korišćenje složenih modela i značajnih pretpostavki o budućim ekonomskim uslovima i kreditnom ponašanju (npr. verovatnoća neispunjavanja obaveza od strane trezora Kosova i rezultirajući gubici). Objašnjenje ovih ulaznih podataka, pretpostavki i tehnika procene korišćenih u merenju ECL-a detaljnije je opisano u napomeni 3.8.5, koja takođe navodi ključne osetljivosti ECL-a na promene u ovim elementima.

Nekoliko značajnih procena takođe je potrebno za primenu računovodstvenih zahteva za merenje ECL-a, kao što su:

- Određivanje kriterijuma za značajno povećanje kreditnog rizika;
- Izbor odgovarajućih modela i pretpostavki za merenje ECL-a;
- Utvrđivanje broja relativnih pondera predviđenih scenarija za svaku vrstu proizvoda/tržišta i pripadajući ECL; i
- Osnivanje grupa slične finansijske aktive u svrhu merenja ECL-a.

3.4 Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Za potrebe tokova gotovog novca, gotovinu i gotovinske ekvivalente čine gotov novac u ruci i u bankama i kratkoročni depoziti sa originalnim rokom dospeća od tri meseca ili manje. Izuzetak su investicije u bankarskim depozitima bez datuma dospeća ali sa prethodnim objavnim rokom koje Upravni odbor ne namerava da ih otkupi.

3.5 Doprinosi

Doprinosi primljeni od doprinosilaca izračunaju se na akrealnoj bazi.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.6 Povlačenje štednji i refundacije

Povlačene štednje, tj. Isplata benefita, doprinosiocima ili njihovim korisnicima, kao i refundacije pogrešnih doprinosa, obračunavaju se na period na koji se dešava otkup jedinica.

3.7 Oporezivanje

KPŠF penzijska sredstva su izuzete od plaćanja poreza na dobit korporacija.

3.8 Upravljanje finansijskim rizikom

Obaveze prema učesnicima KPŠF-PS su uvek jednaka sa vrednost neto imovine učesnika, tj. ne postoji raskorak finansiranja za buduće koristi, što je razlog zašto aktuarne procene se ne rade od strane KPŠF-PS. Obaveze KPŠF-PS nisu sastojane od finansijskih instrumenata, npr. pozajmljenih sredstava od drugih finansijskih institucija, zbog čega upravljanje rizicima za deo obaveza KPŠF-PS se ne smatra neophodnim.

Kada se radi o proceni rizika finansijskih instrumenata koji čine dio imovine KPŠF-PS, ogromna većina investicija se vrše kroz otvorene instrumente, što praktično znači da funkcija svakodnevnog upravljanja rizikom je ustupljena pružiocima otvorenih instrumenata. Kao rezultat toga, finansijska sredstva KPŠF-PS su direktno izloženi samo ograničenom broju rizika (pretežno cenovnom riziku) i to sa ograničenim delom sredstava, koje Upravni odbor nastoji da upravlja putem politike investiranja.

Investiciona politika pre svega zahteva za uložena sredstva, bilo direktno ili indirektno, da su veoma raznovrsne preko emitenata i klasa sredstava, kao i preko investicionih pristupa otvorenih investicionih fondova (vozila). Dalje, kao način da se upravlja direktnim rizicima politika postavlja ograničenja u pogledu udela sredstava koji se mogu ulagati u instrumente date klase sredstava (Vozila suštinski od akcija: 56%; Vozila višeklasnih sredstava: 45%; Vozila suštinski od obveznica uključujući obveznice Kosova sa originalnim rokom otplate dužeg od godinu dana: 34%; i Vozila tržišta novca i blagajničkih obveznica Kosova do godinu dana: 20%); kao i ograničenja u pogledu udela sredstava koji se mogu ulagati u instrumente datog investicionog pristupa (Vozila smernog povratka / Neprilagodene za rizik: 60%; Vozila sa Ciljem rizika / Upravljanjem rizika / Absolutnog povratka: 58%; i Vozila Čistog prihoda: 30%).

U tom okviru Upravni odbor donosi odluke da li da se poveća ili smanji izlaganje u određeno vozilo zavisnos od učinka i portfelja vozila ili korelaciji vozila sa drugim vozilima, kao i od uverenja za kratki i srednji rok o izgledima za datu klasu sredstava i dati investicioni stil vozila. Sam KPŠF se ne angažuje u ugovorima unapred, svopovima i derivata u cilju upravljanja i kontrolisanja tih rizika za imovinu KPŠF-PS.

Odeljenje za Investicije i Rizik KPŠF-a redovno analizira usklađenost direktnih, kao i indirektnih ulaganja kroz otvorene investicione fondove, sa politikom investiranja KPŠF-a. Rizici i volatlnost direktnih i indirektnih plasmana se takođe procenjuju redovno. Nalazi su pregledani od strane Komisije za Investicije Upravnog odbora KPŠF-a i služe kao pomoć za donošenje investicionih odluka.

U nastavku su dati standardni rizici kojima su finansijska sredstva KPŠF-PS direktno bile izložene na dan izveštavanja:

3.8.1 Kamatni rizik

Kamatni rizik je rizik da će fer vrednost ili budući tokovi gotovine finansijskog instrumenta fluktuirati usled promena tržišnih kamatnih stopa. Na dan izveštavanja KPŠF-PS ima direktne investicije u obveznice trezora Kosova i oročene depozite sa komercijalnim bankama sa fiksnom kamatnom stopom, a nema direktnih ulaganja u instrumentima sa varijabilnom kamatnom stopom.

	Na dan 31 decembar 2018		Na dan 31 decembar 2017	
	Sredstva	Obaveze	Sredstva	Obaveze
	EUR	EUR	EUR	EUR
Fiksna stopa				
Obveznice Kosova	208,510,864	-	95,045,140	-
Depoziti	119,344,093	-	50,579,411	-
Ukupno	327,854,957	-	145,624,551	-

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.8 Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

3.8.2 Cenovni rizik

Uprkos umerenom smanjenju osetljivosti na promene u fer vrednosti investicija raspoloživih za prodaju preko otvorenih instrumenata, cenovni rizik ostaje najznačajniji direktni faktor rizika za uložena sredstva KPŠF-PS. KPŠF-PS kroz investicione politike pokušava da upravlja ovim rizikom diversifikujući ulaganja u ne povezanim otvorenim instrumenatima, koji zauzvrat imaju u svojim portfeljima različite klase sredstava i imaju različite investicione načine i ciljeve.

Analiza osetljivosti na promene cena otvorenih instrumenata

Da su cene otvorenih instrumenata bila 5% viša / niža na dan izveštavanja, neto sredstva koja pripadaju doprinosiocima bi se povećala / smanjila za 61,366,009 EUR (2017: 73,906,856 EUR).

Maksimalni pad za portfelj KPŠF-a za jednogodišnji period završenog 31. decembra 2018. Bio je 8.2%, a za period od 3 godina bio je 8.2% (2017: je 2.1%, odnosno 9.1%).

Odnos performanse protiv kolebljivosti za period od 1 godine završenoj 31. decembra 2018. je bio -1.06; gde je godišnja kolebljivost bila 5.0% a performansa -5.28% (2017: 2.18, odnosno 3.0% i 6.48%). Sa druge strane odnos za period od 3 godina je bio 0.39; gde je godišnja kolebljivost bila 4.5% a performansa 1.75% (2017: 0.87, odnosno 5.1% i 4.38%).

3.8.3 Rizik likvidnosti

Konzervativno upravljanje rizikom likvidnosti podrazumeva održavanje dovoljne gotovine, dostupnost fondova kroz odgovarajuća kreditna postrojenja i mogućnost blagovremenog prikupljanja - u okviru uspostavljenih termina - dospele iznose iz trećih strana.

Prosečni mesečni otkupi od KPŠF-PS kroz isplate beneficija i refundacija za godinu završenu 31. decembra 2018 iznosili su 2,747,499 EUR (2017: 2,365,113 EUR). Prosečni mesečni ulazni doprinosi za godinu u iznosu od 14,388,013 EUR (2017: 13,313,127 EUR), nastavljaju da budu mnogo veći nego mesečni izlasci.

Investicije putem otvorenih fondova mogu se otkupiti u roku od 1-5 dana ali se prijavljaju tu kao investicije dugotrajnog roka. Investicije sredstava KPŠF-PS na obveznice Trezora Kosova imaju originalnu zrelost do deset godina dok oročenja sa bankama imaju originalnu zrelost od 1 do 2 godine.

Tabela ispod predstavlja ostatak ugovorenog roka otplate finansijskih sredstava i obaveza KPŠF-PS.

	Na dan 31 decembar 2018			Na dan 31 decembar 2017		
	Do 1 godine	1-5 godina	5-10 Godina	Do 1 godine	1-5 godina	5-10 Godina
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Finansijska sredstva						
Novac u banci	6,245,153	-	-	13,667,252	-	-
Otvoreni fondovi	-	-	1,227,330,357	-	-	1,478,150,510
Obveznice Kosova	50,863,036	136,400,021	21,247,807	51,826,754	37,006,393	6,211,993
Depoziti	76,243,274	43,100,819	-	37,490,866	13,088,545	-
Dospeli doprinosi i druga potraživanja	131,347,368	-	-	18,243,910	-	-
	264,698,831	179,500,840	1,248,578,164	121,228,782	50,094,938	1,484,362,503
Finansijske obaveze						
Plativi računi	874,667	-	-	10,886,818	-	-
	874,667	-	-	10,886,818	-	-
Razlika zrelosti	263,824,164	179,500,840	1,248,578,164	110,341,964	50,094,938	1,484,362,503

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.8 Upravljanje financijskim rizikom (nastavak)

3.8.4 Devizni rizik

Na datume izveštavanja direktni plasmani u obveznicama kosovskog Trezora i bankarskih oročenja su denominirani u evrima. Kao način upravljanja valutnim rizikom putem otvorenih investicionih fondova, politika investiranja KPŠF-PS dozvoljava samo do 10 odsto sredstava KPŠF-PS da budu uložene u otvorene investicione fondove koji nisu denominovane u evrima i ne pružaju evro hedžing.

Sve investicije KPŠF-PS kroz otvorene fondove na datume izveštavanja su denominirane u evrima ili pružaju evro hedžing; gde upravljači ovih fondova koriste devizne derivate za upravljanje i kontrolu deviznog rizika.

Kao rezultat toga što nema direktne izloženosti deviznom riziku na datum izveštavanja nije se izvodila analiza osetljivosti o efektima smene valute na sveobuhvatnoj dobiti za godinu završenu 31 decembra 2017. i 2018. godine.

3.8.5 Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik od finansijskog gubitka za KPŠF-PS ukoliko kupac ili ugovorna stranka finansijskog instrumenta ne ispuni svoje ugovorne obaveze. Na dan izveštavanja sredstva KPŠF-PS su najviše i direktno izložene kreditnom riziku putem ulaganja KPŠF-PS u obveznice Kosova i oročenja, i predstavljaju drugi najveći rizik za KPŠF-PS.

Merenje kreditnog rizika

Procena kreditne izloženosti za potrebe upravljanja rizicima je složena i zahteva primenu modela, budući da izloženost varira sa promenama tržišnih uslova, osim novčanih tokova i protoka vremena. Procena kreditnog rizika podrazumeva dalju procenu verovatnoće nastanka kašnjenja,

KPŠF-PS meri kreditni rizik koristeći verovatnoću neplaćanja (PD), izloženost po defaultu (EAD) i gubitak po defaultu (LGD). Ovo je pristup koji se koristi u svrhu merenja očekivanog kreditnog gubitka (ECL) prema MSFI-u 9.

Kreditne izloženosti razvrstavaju se u jednu od tri faze, u zavisnosti od povećanja kreditnog rizika od početnog priznavanja relevantnih instrumenata koji se vode po amortizovanoj vrednosti, i to: obveznica trezora Kosova i oročeni depoziti kod komercijalnih banaka.

Kada je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika, instrument je pomeren sa 12-mesečnog očekivanog gubitka na očekivani životni gubitak.

Prilikom procene, početni kreditni rizik finansijskog instrumenta meri se prema tekućem kreditnom riziku, uzimajući u obzir njegov preostali vek trajanja instrumenta.

U prvom i drugom koraku, prihod od kamata je efektivna kamata na bruto knjigovodstvenu vrednost; u trećoj fazi to je efektivna kamata na amortizovani trošak.

Kako bi se izračunali 12-mesečni i doživotni očekivani gubici, za relevantne instrumente primenjuje se model kreditnog rizika (PD, LGD), predviđanje bilansa (avansi, povlačenje sredstava) i kamatne stope (faktori popusta).

Na strani kreditnog rizika, PD i LGD modeli moraju zadovoljiti model rezervi za umanjenje vrednosti.

PD model procenjuje verovatnoću neplaćanja (PD) u skladu sa sledećim načelima:

- Sve relevantne informacije su razmotrene;
- Trenutne ekonomske okolnosti odražavaju se primenom najbolje, a ne konzervativne procene;
- Obezbeđuje verovatnoću da će doći do kašnjenja u narednih 12 meseci ili tokom životnog veka instrumenta;
- Uključuje ekonomske prognoze u budućnosti.

LGD model procenjuje procenat gubitka u skladu sa sledećim načelima:

- razmatra sve relevantne informacije i uključuje element orijentisan na budućnost;
- odražava trenutne ekonomske okolnosti (tj. predstavlja najbolju procenu, a ne procenu ekonomske krize);
- razmatra samo troškove koji se mogu direktno pripisati naplati povraćaja.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.8 Upravljanje financijskim rizikom (nastavak)

3.8.5 Kreditni rizik (nastavak)

Model umanjenja za obveznice Trezora Kosova

Model umanjenja za obveznice Trezora Kosova uzima u obzir istoriju neizvršenja obaveza od strane trezora Kosova (kojih nije bilo), kao i ustavne i zakonske garancije koje obavezuju vladu da odredi prioritet za namirenje javnog duga pre bilo kakvih drugih isplata. Model takođe uzima u obzir nivo javnog duga kao i preostali vek trajanja instrumenta. Svakom scenariju se daje odgovarajuća verovatnoća koja se koristi za procenu očekivanih kreditnih gubitaka.

Da li je instrument premešten sa prve faze na fazu dva ili tri zavisi od objektivnih dokaza o umanjenju vrednosti ili osnovnih metrika kao što je:

- značajne finansijske teškoće države Kosova; ili
- neispunjavanje obaveza ili kršenje odredbi u plaćanju kamata ili glavnice depozita; ili
- postaje verovatno da će država Kosova ući u stečaj ili finansijsku reorganizaciju; ili
- nivo duga prema BPV prelazi 80%.

S obzirom na gore navedene inpute, sve obveznice Trezora Kosova su evaluirani korišćenjem 12-mesečnog modela umanjenja vrednosti u fazi 1, sa ponovnim merenjem 1. januara 2018. godine u iznosu od 152,535 EUR. Tokom godine koja se završila 31. decembra 2018. godine nije bilo kretanja u fazama, a neto dodatci provizija za umanjenje vrednosti tokom godine iznosilo je 380,888 EUR, što predstavlja krajnji bilans na dan 31. decembra 2018. godine u iznosu od 533,423 EUR.

Model umanjenja za oročene depozite

Model umanjenja za oročene depozite kod lokalnih banaka uzima u obzir istoriju neizvršenja obaveza od strane upotrebljenih banaka (kojih nije bilo), osnovne finansijske pokazatelje i metriku, kao i preostali vek trajanja instrumenta. Svakom scenariju se daje odgovarajuća verovatnoća koja se koristi za procenu očekivanih kreditnih gubitaka.

Da li je instrument premešten sa prve faze na fazu dva ili tri zavisi od objektivnih dokaza o umanjenju vrednosti ili osnovnih metrika kao što je:

- neispunjavanje obaveza ili kršenje odredbi u plaćanju kamata ili glavnice depozita; ili
- postaje verovatno da će banka ući u stečaj ili finansijsku reorganizaciju; ili
- Centralna banka Republike Kosovo nastavlja sa oduzimanjem dozvole za rad banci; ili
- tekući koeficijent opada ispod 0.9; ili
- koeficijent kredita i depozita prelazi 1.1 ili opada ispod 0.4; ili
- koeficijent adekvatnosti kapitala opada ispod 8.5%; ili
- procenat loših kredita prelazi 13%.

S obzirom na gore navedene inpute, svi oročeni depoziti su evaluirani korišćenjem 12-mesečnog modela umanjenja vrednosti u fazi 1, sa ponovnim merenjem 1. januara 2018. godine u iznosu od 25,290 EUR. Tokom godine koja se završila 31. decembra 2018. godine nije bilo kretanja u fazama, a neto dodatci provizija za umanjenje vrednosti tokom godine iznosilo je 34,412 EUR, što predstavlja krajnji bilans na dan 31. decembra 2018. godine u iznosu od 59,702 EUR.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.8 Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

3.8.6 Finansijski instrumenti ne prikazani po fer vrednosti

Sljedeća tabela sumira knjigovodstvene vrednosti i fer vrednosti tih finansijskih sredstava i obaveza koje nisu prikazane u izveštaju o finansijskom stanju po fer vrednosti na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine.

	Na dan 31 decembar 2018		Na dan 31 decembar 2017	
	Vrednost u knjigovodstvo	Fer Vrednost	Vrednost u knjigovodstvo	Fer Vrednost
	EUR	EUR	EUR	EUR
Financijska sredstva				
Gotovina u rukama i bankama	6,245,153	6,245,153	13,667,252	13,667,252
Obveznice Kosova	208,510,864	209,044,287	95,045,140	95,045,140
Depoziti	119,344,093	119,403,795	50,579,411	50,579,411
Dospeli računi	131,347,368	131,347,368	18,243,910	18,243,910
	465,447,478	466,040,603	177,535,713	177,535,713
Financijske obaveze				
Plativi računi	874,667	874,667	10,886,818	10,886,818
	874,667	874,667	10,886,818	10,886,818

3.8.7 Izlaganja putem indirektnih plasmana

Većina KPŠF-PS sredstava plasiraju se preko otvorenih instrumenata koja trguju u različitim klasama imovine i zapošljavaju različitu politiku za investicije i rizik. Kao rezultat, sredstva KPŠF-PS izloženi su različitim rizicima za indirektnu investicije u zavisnosti od sredstva uložena u datom otvorenom instrumentu.

Kompletan set rizika kojima su izloženi na dan 31 decembra 2018. svi otvoreni fondovi mogu se naći kod njihovih pojedinačnih prospekta, dok su glavni rizici bili sledeći:

Fond	Glavni rizici
Vanguard - GSIF	Cenovni Državni/Politički Praćenje indeksa
AXA - GILB	Kreditni Ugovorne stranke Kamatni
BNY Mellon - RRF	Cenovni Kreditni Ugovorne stranke Kamatni Valutni
Schroders - GDG	Cenovni Ugovorne stranke Kreditni Valutni Derivatni Kamatni Poluge
Schroders - SISF	Kreditni Ugovorne stranke Valutni Derivatni
Nordea 1 - GSEF	Cenovni Ugovorne stranke Državni/Politički
Nordea 1 - SRF	Cenovni Kreditni Ugovorne stranke Državni/Politički Derivatni
AXA - WFOI	Kreditni Ugovorne stranke
BNP Paribas – PDP	Kreditni Likvidnosti Ugovorne stranke Operative i Starateljstva Derivatni
Amundi – RPI2	Kreditni Likvidnosti Ugovorne stranke Derivatni
Amundi – 3M-I	Kreditni Ugovorne stranke

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.8 Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

3.8.7 Izlaganja putem indirektnih plasmana (nastavak)

Kada se sve investicije, direktne i indirektno, uzimaju u obzir, izloženost sredstava KPŠF-PS na dan 31. decembar 2018. godine je kao sledeće:

Valuta - EUR: 51.8%; USD: 31.3%; GBP: 5.2%; JPY: 3.3%; CAD: 2.2%; CHF: 1.5%; AUD: 1.5%; DKK: 1.3%; Ostalo (neto): 1.9%.

Aset klasa - Akcije: 45.5%; Trezorski dug: 27.2%; Dug preduzeća: 11.1%; Novčana tržišta: 18.2%; Neto derivati: -2.0%.

U nastavku je prikazana raspad rejtinga direktnih instrumenata fiksnog prihoda i tržišta novca, kao i indirektnih koji se drže kroz otvorene fondove. Nijedna provizija se ne iskazuje za indirektno instrumente sa fiksnim prinosom pošto se mjere po fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka u odgovarajućim otvorenim fondovima.

Opis	Primenljivi rejting	Procenat sredstva KPŠF na dan 31 decembar 2018	Procenat sredstva KPŠF na dan 31 decembar 2017
Direktne investicije			
Obveznice Kosova	-	12.43%	5.78%
Depoziti	-	7.10%	3.07%
		19.53%	8.85%
Indirektne investicije u dužničke hartije			
Prvoklasni	AAA	6.97%	7.96%
Visok	AA+ , AA, AA-	7.22%	5.69%
Srednje viši	A+ , A, A-	3.28%	1.78%
Srednje niži	BBB+ , BBB, BBB-	5.10%	4.72%
Spekulativni	BB+ , BB, BB-	1.27%	1.12%
Veoma spekulativni	B+ , B, B-	0.64%	0.35%
Umereni rizik	CCC+	0.02%	0.03%
Previše spekulativni	CCC	0.01%	0.00%
U neplaćaj sa malo izgleda za oporavak	CCC- , CC, C	0.00%	0.00%
Bez rejtinga	-	0.54%	0.15%
		25.05%	21.80%
Indirektne investicije u gotovinske hartije			
Visok	AA+ , AA, AA-	0.10%	0.06%
Srednje viši	A+ , A, A-	1.57%	0.66%
Srednje niži	BBB+ , BBB, BBB-	0.31%	0.35%
Spekulativni	BB+ , BB, BB-	0.01%	0.03%
		1.99%	1.10%

4 NOVAC U BANCİ

	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
	EUR	EUR
U Centraloj banci Republike Kosovo (CBK)	6,245,153	15,935,612
Ukupan novac u banci	6,245,153	15,935,612

Tokom godina završenih 31. decembra 2018 i 31. decembra 2017. negativna godišnja kamata od -0.40% je bila zastupana na dnevni bilans tekućeg računa KPŠF-PS sa Centralnom Bankom Kosova. Ukupni rashodi kamate za godinu završenu 31. decembra 2018. su bili 66,673 EUR od kojih na datum izveštavanja 5,030 EUR su bili plativi CBK-u. Ukupni rashodi kamate za godinu završenu 31. decembra 2017. su bili 130,341 EUR od kojih na datum izveštavanja su 3,618 EUR bili plativi CBK-u.

5 DOSPELI DOPRINOSI I DRUGA POTRAŽIVANJA

	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Dospeli doprinosi	11,347,368	10,151,350
Dospele obveznice i uplate kupona	-	8,092,560
Despela sredstva sa otvorenih fondova	120,000,000	-
Ukupno dospelih doprinosa i drugih potraživanja	131,347,368	18,243,910

Dospeli doprinosi odnose se na doprinose koji su primljeni na uplatni račun do 18-PSg tekućih meseca od datuma izveštavanja a nisu pretvorene u jedinice na dane izveštavanja.

Dospele obveznice i uplate kupona odnose se na obveznica trezora Kosova koje su dospele ili su imali plativ kupon – na datume izveštavanja. Zbog toga što su datumi izveštavanja nisu bili radni dani, te uplate su primljeni nakon datuma izveštavanja.

Despela sredstva sa otvorenih fondova sačinje se od povlačenih sredstava tokom jednog izveštajnog perioda koje su se primili tokom sledećeg perioda.

6 INVESTICIJE NA OTVORENE FONDOVE

a) Investicije na otvorene fondove (u EUR)

							2018
Fond	Napomena	Na dan 1 januar	Investicije	Dobitak ili gubitak	Odbijena naknada	Povlačenja	Na dan 31 decembar
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vanguard – GSIF	6.1	368,189,871	32,509,398	(36,036,485)	(986,158)	-	363,676,626
BNY Mellon – RRF	6.2	108,940,067	110,000,000	(1,683,702)	-	(72,000,000)	145,256,365
AXA – GILB	6.3	100,550,642	49,414	(2,611,784)	(394,407)	-	97,593,865
Schroders – SISF	6.4	10,275,294	-	(462,995)	-	-	9,812,299
Schroders – GDG	6.5	113,300,190	36,000,000	(10,406,847)	-	(83,000,000)	55,893,343
Nordea 1 – GSEF	6.6	146,966,855	21,000,000	(5,359,409)	-	-	162,607,446
Nordea 1 – SRF	6.7	242,568,079	-	(7,562,450)	-	(111,000,000)	124,005,629
Amundi – 3M-I	6.8	27,942,054	97,000,402	(78,317)	(16,719)	(64,999,556)	59,847,864
AXA – WFOI	6.9	109,973,876	40,015,595	(8,365,851)	(716,717)	(87,000,000)	53,906,903
Pictet – HDS	6.10	33,137,645	-	(1,664,192)	-	(31,473,453)	-
BNP Paribas – PDP	6.11	130,010,203	22,000,000	(8,775,311)	(1,014,653)	(90,000,000)	52,220,239
Amundi – RPI2	6.12	86,295,734	64,001,173	(5,533,651)	(253,115)	(42,000,363)	102,509,778
Ukupne investicije na otvorene fondove		1,478,150,510	422,575,982	(88,540,994)	(3,381,769)	(581,473,372)	1,227,330,357

							2017
Fond	Napomena	Na dan 1 januar	Investicije	Dobitak ili gubitak	Odbijena naknada	Povlačenja	Na dan 31 decembar
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vanguard – GSIF	6.1	395,450,768	27,456,685	58,193,281	(910,863)	(112,000,000)	368,189,871
BNY Mellon – RRF	6.2	138,826,337	-	3,113,730	-	(33,000,000)	108,940,067
AXA – GILB	6.3	85,653,672	14,047,394	1,234,152	(384,576)	-	100,550,642
Schroders – SISF	6.4	10,209,928	-	65,366	-	-	10,275,294
Schroders – GDG	6.5	50,872,418	56,000,000	6,427,772	-	-	113,300,190
Nordea 1 – GSEF	6.6	170,162,279	-	3,804,576	-	(27,000,000)	146,966,855
Nordea 1 – SRF	6.7	232,257,002	-	10,311,077	-	-	242,568,079
Amundi – 3M-I	6.8	-	100,001,771	(43,973)	(15,950)	(71,999,794)	27,942,054
AXA – WFOI	6.9	61,183,827	56,005,568	5,213,420	(428,939)	(12,000,000)	109,973,876
Pictet – HDS	6.10	58,778,067	-	1,359,578	-	(27,000,000)	33,137,645
BNP Paribas – PDP	6.11	50,091,736	72,500,000	8,035,218	(616,751)	-	130,010,203
Amundi – RPI2	6.12	50,255,615	33,501,954	2,658,046	(119,881)	-	86,295,734
Ukupne investicije na otvorene fondove		1,303,741,649	359,513,372	100,372,243	(2,476,960)	(282,999,794)	1,478,150,510

6 INVESTICIJE NA OTVORENE FONDVE (NASTAVAK)

b) Investicije na otvorene fondove (u Jedinice)

					2018
Fond	Napomena	Na dan 1 januar	Investicije	Povlačenja	Na dan 31 decembar
		Jedinice	Jedinice	Jedinice	Jedinice
Vanguard – GSIF	6.1	19,118,503	1,749,472	-	20,867,975
BNY Mellon – RRF	6.2	84,626,790	85,736,732	(57,288,351)	113,075,171
AXA – GILB	6.3	639,513	321	-	639,834
Schroders – SISF	6.4	65,229	-	-	65,229
Schroders – GDG	6.5	647,516	209,452	(509,102)	347,866
Nordea 1 – GSEF	6.6	5,899,914	808,314	-	6,708,228
Nordea 1 – SRF	6.7	12,888,846	-	(6,014,920)	6,873,926
Amundi – 3M-I	6.8	24	95	(62)	57
AXA – WFOI	6.9	751,958	276,157	(629,307)	398,808
Pictet – HDS	6.10	180,498	-	(180,498)	-
BNP Paribas – PDP	6.11	842,199	146,921	(624,326)	364,794
Amundi – RPI2	6.12	17	13	(9)	21

					2017
Fond	Napomena	Na dan 1 januar	Investicije	Povlačenja	Na dan 31 decembar
		Jedinice	Jedinice	Jedinice	Jedinice
Vanguard – GSIF	6.1	23,965,116	1,500,733	(6,347,346)	19,118,503
BNY Mellon – RRF	6.2	110,319,721	-	(25,692,931)	84,626,790
AXA – GILB	6.3	550,332	89,181	-	639,513
Schroders – SISF	6.4	65,229	-	-	65,229
Schroders – GDG	6.5	314,894	332,622	-	647,516
Nordea 1 – GSEF	6.6	7,017,001	-	(1,117,087)	5,899,914
Nordea 1 – SRF	6.7	12,888,846	-	-	12,888,846
Amundi – 3M-I	6.8	-	92	(68)	24
AXA – WFOI	6.9	449,617	385,380	(83,039)	751,958
Pictet – HDS	6.10	331,649	-	(151,151)	180,498
BNP Paribas – PDP	6.11	355,437	486,762	-	842,199
Amundi – RPI2	6.12	10	7	-	17

6 INVESTICIJE NA OTVORENE FONDOVE (NASTAVAK)

6.1 Vanguard Investment Series plc- Global Stock Index Fund Euro hedged (ISIN: IE00B03HD316)

Fond teži da obezbedi dugoročan rast kapitala praćenjem poslovanja Morgan Stanley Capital International (MSCI), World Free Index, tržišnog ponderisanog indeksa zasnovanog na veličinu kapitala kompanija u razvijenim zemljama. Investiciona politika Global Stock Index Fund usmerena je pretežno ka cilju da se investira u obične akcije. Investicije KPŠF u ovaj Fond pripisane su po valutnom ekvivalentu neto vrednosti imovine po deonici na relevantni dan poslovanja. Fond ne isplaćuje nikakve dividende, stoga sva dobit i interesi odražavaju se na neto vrednost sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -9.51% (2017: +16.71%). Naknada za upravljanje obračunava se dnevno po godišnjoj stopi od 0.25% od vrednosti aktive (2017: 0.25%). Fond takođe daje rabat od 0.12% od naknade za upravljanje (2017: 0.12%), koja se reinvestira u sledećem mesecu, što za rezultat ima da neto naknada za upravljanje koje naplaćuje fond iznosi 0.13% od vrednosti sredstava (2017: 0.13% sredstava). Tokom 2018. godine nije bilo povlačenja iz ovog fonda.

6.2 BNY Mellon - Real Return Fund (ISIN IE00B504KX99)

BNY Mellon Real Return Fund je fond sa apsolutnim povraćajem koji ulaže sredstva mešovito u gotovini, obveznicama i akcijama. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci i interesi odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -0.21% (2017: +2.30%). Naknada za upravljanje se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.60% sredstava (2017: 0.60% sredstava), a odvojeno se plaća preko fakture, odnosno ne smanjuje neto vrednost sredstava. Ukupna naknada ovog fonda za godinu završenu 31. decembra 2018. iznosi 488,895 EUR (2017: 798,961 EUR). Povlačenih 72,000,000 EUR iz ovog fonda tokom marta 2018. uključuju i ostvareni dobitak u iznosu od 8,398,398 EUR.

6.3 AXA - Global Inflation Linked Bonds Eur (ISIN LU0227145629)

AXA Global Inflation Linked Bond Fund, vodećeg svetskog menadžer sredstava, je fond sa apsolutnim povraćajem koji ulaže u trezorskim i korporacijskim obveznicama sa zaštitom globalne inflacije. Fond ne plaća dividendu, dok se svi dobitci i interesi odražavaju u neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -2.99% (2017: +1.02%). Naknada za upravljanje se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.40% vrednosti aktive (2017: 0.40%); ali kada vrednost plasmana je veća od 50 miliona evra, rabat od godišnji stope od 5% sredstava se obračuna dnevno i reinvestira se u sledećem mesecu, što učini neto naknadu fonda u godišnjoj stopi od 0.35% sredstava. Tokom 2018. godine nije bilo povlačenja iz ovog fonda.

6.4 Schroders - International Strategic Bond Euro Hedged (ISIN LU0201724265)

Schroders International Strategic Bond Fund je zajednički fond sa sedištem u Luksemburgu koji posluje kroz investicije u portfelj obveznica i druge hartije od vrednosti sa fiksnim ili promenljivim povraćajem denominovane u različite valute koje izdaju vlade, vladine agencije i međunarodne agencije, te korporacije širom sveta. Fond ne isplaćuje dividende, pa se stoga svi interesi ogledaju ponudačku cenu fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -4.51% (2017: +0.64%). Naknada za upravljanje fondom se obračunava u tromesečno po godišnjoj stopi od 0.50% vrednosti imovine (2017: 0.50%), i isplaćuje se odvojeno preko fakture, to jest ne umanjuje vrednost aktive; Međutim, za vrednost imovine većoj od 100 miliona EUR, godišnja taksa se smanji na 0.45% sredstava. Ukupan iznos naknada koji je plaćen ovom fondu za godinu završenu 31. decembra 2018 je 50,969 EUR (2017: 51,528 EUR). Tokom 2018. godine nije bilo povlačenja iz ovog fonda.

6.5 Schroders - Global Diversified Growth Fund (ISIN LU0776411141)

Schroders Global Diversified Growth Fund je fond sa raznovrsnim klasama sredstava u portfelju. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci i interesi odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -8.17% (2017: +8.31%). Naknada za upravljanje fondom se obračunava u tromesečno po godišnjoj stopi od 0.65% vrednosti imovine, i isplaćuje se odvojeno preko fakture, to jest ne umanjuje vrednost aktive. Ukupan iznos naknada koji je plaćen ovom fondu za godinu završenu 31. decembra 2018 je 813,018 EUR (2017: 520,466 EUR). Povlačenih 83,000,000 EUR iz ovog fonda tokom oktobra i decembra 2018. uključuju i ostvareni gubitak u iznosu od 1,358,480 EUR.

6.6 Nordea 1 - Global Stable Equity Fund (ISIN LU0257969260)

Nordea 1 - Global Stable Equity Fund je aktivan fond koji prvenstveno sadrži akcije globalnih korporacija koje imaju stabilne: povraćaje, dividende i novčane tokove. Fond može međutim, držati do 1/3 sredstava u gotovini ili ulagati ih u obveznicama ili drugim dužničkim instrumentima u cilju upravljanja rizikom. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2017. godine je bila -2.69% (2017: +2.72%). Naknada za upravljanje se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.43% sredstava i plaća se odvojeno putem fakture, odnosno ne smanjuje neto vrednost sredstava fonda. Ukupni troškovi menadžera ovog fonda za godinu završenu 31. decembra 2018 iznosi 689,736 EUR (2017: 747,430 EUR). Tokom 2018. godine nije bilo povlačenja iz ovog fonda.

6 INVESTICIJE NA OTVORENE FONDOVE (NASTAVAK)

6.7 Nordea 1 –Stable Return Fund X EUR (ISIN LU0539147214)

Nordea 1 - Stable Return Fund je aktivan fond koji sadrži akcije i obveznice globalnih korporacija i državnih hartija od vrednosti, sa ciljem da stvori povratak iz obih kategorija sredstava i istovremeno da upravlja rizicima kroz strateško korišćenje finansijskih derivata. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci i interesi odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -4.14% (2017: +4.44%). Naknada za upravljanje se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.56% sredstava i plaća se odvojeno putem fakture, odnosno ne smanjuje neto vrednost sredstava fonda. Ukupni troškovi menadžera ovog fonda za godinu završenu 31. decembra 2018 iznosi 942,218 EUR (2017: 1,342,831 EUR). Povlačenih 111,000,000 EUR iz ovog fonda tokom marta i oktobra 2018. uključuju i ostvareni dobitak u iznosu od 10,197,907 EUR.

6.8 Amundi – 3M (I) (ISIN FR000703813)

Amundi – 3M (I) je fond koji ulaže u instrumente tržišta novca i teži da obezbedi visoku likvidnost i sigurnost i služi kao alternativa držanju sredstava u Centralnoj banci Kosova. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci ili gubitci odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice od prve investicije jula 2018. i do 31. decembra 2018. godine je bila -0.32% (2017: -0.19%). Naknada za upravljanje fondom se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.057% sredstava i odbija se od fonda čime se smanjuje vrednost neto sredstava fonda. Kada srednja vrednost sredstava u jednom kalendarom tromesečju ističe 50,000,000 EUR fond izdaje kao rabat na naknadu godišnju stopu od 0.012% sredstava koja se tipično re-investira. Povlačenih 64,999,556 EUR iz ovog fonda tokom juna i decembra 2018. uključuju i ostvareni gubitak u iznosu od 82,899 EUR.

6.9 AXA – Optimal Income I EUR (ISIN: LU0184635471)

AXA – Optimal Income Fund je aktivan fond koji sadrži akcije i obveznice korporacija i državnih hartija od vrednosti, uglavnom iz Evrope, sa ciljem da stvori apsolutni povratak u dugom roku od obih ovih klasa finansijskih instrumenata. Radi upravljanja rizikom, upotreba malog obima derivata je dozvoljeno. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci i interesi odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -7.58% (2017: +7.47%). Naknada za upravljanje se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od: 0.55% sredstava (2017: 0.55%), i odbija se od fonda čime se smanjuje vrednost neto sredstava fonda. Povlačenih 87,000,000 EUR iz ovog fonda tokom oktobra i decembra 2018. uključuju i ostvareni dobitak u iznosu od 396,675 EUR.

6.10 Pictet – High Dividend Selection – Z Euro (ISIN: LU0650147423)

Pictet – High Dividend Selection Fund je aktivan fond koji prvenstveno sadrži akcije sa stabilnim dividendima globalnih korporacija. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine do datume potpunog povlačenja 21. marta 2018. godine je bila -5.02% (2017: +3.59%). Naknada za upravljanje se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.63% sredstava i plaća se odvojeno putem fakture, odnosno ne smanjuje neto vrednost sredstava fonda. Ukupni troškovi menadžera ovog fonda za godinu završenu 31. decembra, 2018. iznosi 44,263 EUR (2017: 317,056 EUR). Potpuno povlačenje 31,473,453 EUR iz ovog fonda marta 2018. uključuje i ostvareni dobitak u iznosu od 3,172,705 EUR.

6.11 BNP Paribas IP – Parvest Diversified Dynamic (ISIN: LU0102035119)

BNP Paribas IP – Parvest Diversified Dynamic je fond sa raznovrsnim klasama sredstava u portfelju. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci i interesi odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -7.27% (2017: +9.54%). Naknada za upravljanje fondom se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.76% sredstava i odbija se od fonda čime se smanjuje vrednost neto sredstava fonda. Fond daje 0.11% sredstava kao rabat na naknade, što za rezultat ima da neto naknada za upravljanje koje naplaćuje fond iznosi 0.65% sredstava. Povlačenih 90,000,000 EUR iz ovog fonda tokom oktobra i decembra 2018. uključuju i ostvareni gubitak u iznosu od 1,207,465 EUR.

6.12 Amundi – Amundi Rendement Plus I2 (ISIN: FR0011027283)

Amundi Rendement Plus I2 je fond sa raznovrsnim klasama sredstava u portfelju. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci i interesi odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -4.38% (2017: +4.55%). Naknada za upravljanje fondom se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.20% sredstava i odbija se od fonda čime se smanjuje vrednost neto sredstava fonda. Povlačenih 42,000,362 EUR iz ovog fonda tokom oktobra 2018. uključuje i ostvareni gubitak u iznosu od 449,782 EUR.

6 INVESTICIJE NA OTVORENE FONDOVE (NASTAVAK)

6.13 Naknade i rabati otvorenih instrumenata

		Za godinu završenu 31 decembar 2018			Za godinu završenu 31 decembar 2017		
		Bruto naknada	Rabati	Neto naknada	Bruto naknada	Rabati	Neto naknada
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vanguard – GSIF	6.1	986,158	(510,133)	476,025	910,863	(454,909)	455,954
BNY Mellon – RRF	6.2	488,895	-	488,895	798,961	-	798,961
AXA – GILB	6.3	394,407	(49,301)	345,106	384,576	(48,072)	336,504
Schroders – SISF	6.4	50,969	-	50,969	51,528	-	51,528
Schroders – GDG	6.5	813,018	-	813,018	520,466	-	520,466
Nordea 1 – GSEF	6.6	689,736	-	689,736	747,430	-	747,430
Nordea 1 – SRF	6.7	942,218	-	942,218	1,342,831	-	1,342,831
Amundi – 3M I	6.8	16,719	-	16,719	15,950	(2,396)	13,554
AXA – WFOI	6.9	716,717	-	716,717	428,939	-	428,939
Pictet – HDS	6.10	44,293	-	44,293	317,056	-	317,056
BNP Paribas – PDP	6.11	1,014,653	(147,058)	867,595	616,751	(89,046)	527,705
Amundi – RPI2	6.12	253,115	-	253,115	119,881	-	119,881
Svega naknade i rabata otvorenih instrumenata		6,410,898	(706,492)	5,704,406	6,255,232	(594,423)	5,660,809

7 OBVEZNICE KOSOVA I DEPOZITI

	Obveznice Kosova	Oročeni depoziti	Dužnički instrumenti
	EUR	EUR	EUR
Na dan 1. januara 2017.	78,697,947	20,013,089	98,711,036
Novi plasmani	74,896,454	50,401,000	125,297,454
Dobitak kamate	1,464,839	465,940	1,930,779
Dospele kamate / kuponi	(1,414,391)	(300,618)	(1,715,009)
Dospele glavnice	(58,599,709)	(20,000,000)	(78,599,709)
Na dan 31. decembra 2017.	95,045,140	50,579,411	145,624,551
Promene na inicijalnoj primeni MSFI 9	(152,535)	(25,290)	(177,825)
Korigovano 1. januara 2018.	94,892,605	50,554,121	145,446,726
Novi plasmani	177,350,917	106,000,000	283,350,917
Dobitak kamate	2,353,410	847,793	3,201,203
Dospele kamate / kuponi	(1,426,258)	(622,409)	(2,048,667)
Dospele glavnice	(64,278,922)	(37,401,000)	(101,679,922)
Neto opticaj provizija umanjivanja	(380,888)	(34,412)	(415,300)
Na dan 31. decembra 2018.	208,510,864	119,344,093	327,854,957

Na dan 31. decembra 2018. investicije KPŠF-PS u dužničke instrumente obveznica Trezora Kosova merene po amortizovanoj vrednosti sastojali su se od 25 instrumenata sa nominalnom vrednošću od 209,060,000 EUR, originalnim rokom dospeća između 6 meseci i 10 godina, prosečnim preostalim rokom od 2.79 godina (ponderisano), i prosečnom stopom / kuponom od 1.79%. Na dan 31. decembra 2017. sastojali su se od 10 instrumenata sa nominalnom vrednošću od 103,130,000 EUR, originalnim rokom dospeća između 6 meseci i 7 godina, prosečnim preostalim rokom od 1.67 godina, i prosečnom stopom / kuponom od 1.33%. Obveznica Trezora Kosova još nisu rangirane.

Na dan 31. decembra 2018. investicije KPŠF-PS u oročene depozite merene po amortizovanoj vrednosti sastojali su se od 20 depozita sa bankama sa originalnim rokom dospeća između 1 i 2 godina, prosečnim preostalim rokom od 1.19 godina (ponderisano), i prosečnom stopom od 1.55%. Banke su sve komercijalne banke licencirane i operativne u Republici Kosova (Banka Kombëtare Tregtare, Banka për Biznes, Turkish Enterprise Bank, NLB Bank, Raiffeisen Bank Kosovo, ProCredit Bank, ISh Bankasi, i Banka Ekonomike). Na dan 31. decembra 2017. investicije u oročene depozite sastojali su se od 11 depozita sa bankama sa originalnim rokom dospeća između 1 i 2 godina, prosečnim preostalim rokom od 0.99 godina, i prosečnom stopom od 1.46%.

Provizija za umanjenje vrijednosti dužničkih instrumenata za godinu završenoj 31. decembra 2018. izvedena su u skladu sa modelom očekivanog kreditnog gubitka kako je detaljno opisano u značajnim računovodstvenim politikama.

Neto opticaj provizija umanjivanja za godinu završenu 31. decembra 2018 za gore navedene instrumente su bili:

	Obveznice Kosova	Oročeni depoziti	Dužnički instrumenti
	EUR	EUR	EUR
Izdavanja iz provizije za umanjenje vrijednosti	63,954	18,745	82,699
Dodatne provizije za umanjenje vrijednosti	(444,842)	(53,157)	(497,999)
Neto opticaj provizija umanjivanja	(380,888)	(34,412)	(415,300)

Nije bilo opticaja na provizije umanjivanja tokom godine završenoj 31. decembra 2017.

8 OBAVEZE PREMA KPŠF-PS

	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Naknade naplaćene računima učesnika i rabati – plativi	415,160	396,359
<i>(Manje) / Plus: Razlika od refundacija pogrešnih doprinosa</i>	(4,559)	2,182
Neto obaveze prema KPŠF - Operacije	410,601	398,541

Na dan 31. decembra 2018 bilans plativih naknada u iznosu od 415,160 EUR odnosi se na naknade KPŠF-a naplaćene računima učesnika koje nisu bili prenete na KPŠF-PS na datum izveštavanja (2017: 396,359 EUR). Obaveze za naknade se povećavaju, ili (smanjuju), s razlikom između vrijednosti otkupljenih jedinica u svrhu refundacije (otkupne vrijednosti) i iznosa koji se vraća primatelju (nominalni iznos). Na dan 31. decembra 2018 bilans razlika vraćenog iznosa plativih je bila - 4,559 EUR, tako da su neto obaveze prema KPŠF-PS bile 410,601 EUR (2017: 2,182 EUR, odnosno 398,541 EUR).

Refundacije su potrebne u slučajevima kada, što se prvobitno smatralo kao penzijski doprinos i jedinice se izdaju za istog, dokazuje se da je plaćeno greškom ili da je preplaćeno. U takvim slučajevima, samo nominalni iznos se vraća kod platioca.

9 OBAVEZE ZA OTKUPLJENE JEDINICE

	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Obaveze za refundacije	130,346	125,497
Obaveze za povlaćene štednje	294,433	341,881
Obaveze za ne alocirana sredstva	-	9,967,983
Ukupno obaveze za otkupljene akcije	424,779	10,435,361

Na dan 31. decembra 2018, bilans sredstava otkupljeni putem refundacija ili isplate beneficija koja nisu preneti korisnicima do datuma izveštavanja iznosi 424,779 EUR (2017: 467,378 EUR).

Stav 3 člana 3 Zakona br. 05/L-116 kojim se menja stav 7.11 člana 7 Zakona br. 04/L-101 o penzijskim fondovima na Kosovu, dozvoljava otkup jedinica doprinosa koji su: a) primljeni pre više od 6 godina; i b) koji ostaju neraspoređeni uprkos svim naporima uprave KPŠF-a da pronađu zakonite vlasnike istih. Sredstva od takvih isplata se uplaćuju u Konsolidovani budžet Kosova preko Poreske uprave Kosova.

U decembru 2018. godine otkupljene su jedinice koje se odnose na neraspoređene doprinose plaćene do 31. decembra 2012. godine. Vrijednost otkupa iznosila je 1,622,498 EUR i sastojala se od nominalnih doprinosa u iznosu od 1,223,238 EUR i neto dobiti u iznosu od 399,260 EUR. Sredstva su isplaćena u potpunosti krajem decembra 2018. godine.

U decembru 2017. godine neraspoređeni doprinosi plaćeni prije septembra 2011. godine su se otkupili. Vrijednost otkupa iznosila je 9,967,983 EUR i sastojala se od nominalnih doprinosa u iznosu od 7,026,365 EUR i neto dobiti u iznosu od 2,941,618 EUR. Sredstva su bila plativa na dan 31. decembra 2017. godine, a isplata je izvršena tokom januara 2018. godine.

10 NE-DOPRINOSI

Ulazni transferi na račun naplate KPŠF-PS-a u CBK, koji su u vreme obrade bankovnog izveštaja identifikovani da nisu penzijski doprinosi (plaćeni su greškom ili preplaćeni), klasifikuju se kao ne-doprinosi i ne konvertiraju se na jedinice. U svim ostalim slučajevima dolazni transferi doprinosa se konvertiraju u jedinice, a kasnije ako se dokazuje da su učinjeni greškom oni se otkupljaju putem refundacije. Na dan 31 decembra 2018, bilans ne-doprinosa koji još nije vraćen do datuma izveštavanja iznosi 34,257 EUR (2017: 49,298 EUR).

11 OSTALI PRIHODI

Tokom godine završenoj 31. decembra 2018 Upravni odbor KPŠF-a je odlučio da refundira 700,000 EUR u penzijski fond od viška KPŠF-PS za investicione aktivnosti (2017: 385,000 EUR).

12 NAKNADE ZA UPRAVLJANJE NA TERET RAČUNA UČESNIKA

	Za godinu završenu 31 decembar 2018	Za godinu završenu 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Naknade za investicione aktivnosti	6,447,812	6,043,149
Naknade za operativne aktivnosti	1,212,535	1,245,535
Ukupno naknade za upravljanje na teret računa učesnika	7,660,347	7,288,684

Naknade su obračunate dnevno prema formuli:

$$\text{Naknada} = [\text{Bruto sredstva učesnika}] * [\text{Stopa}] / [\text{Broj dana u godini}] .$$

Ukupne naknade naplaćene nad bruto sredstvima učesnika u cilju finansiranja aktivnosti KPŠF-a za godinu koja se završava 31. decembra 2018. iznosi 7,660,347 EUR (2017: 7,288,684 EUR).

Naplaćene tarife za period raportisanja, usvajane od strane Skupštine Republike Kosovo u skladu sa Zakonom br. 04/L-168, bile su kao sledeće:

Datum od	Datum do	Takse za investicione aktivnosti	Takse za operativne aktivnosti	Ukupne takse
1 januar 2017	31 januar 2018	0.393% g.	0.081% g.	0.474% g.
1 februar 2018	31 decembar 2018	0.381% g.	0.071% g.	0.452% g.

13 POJEDINAČNI RAČUNI UČESNIKA

	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
	Broj računa	Broj računa
Računi bez povlačenja štednje	582,740	553,015
Računi sa povlačenjem štednje	43,947	38,512
Ukupno računa	626,687	591,527

Račun sa povlačenjem štednje predstavlja račune sa kojih su penzije štednje povučene zbog: (i) penzionisanje učesnika koji dostižu 65 godina ili koji postaju trajni invalidi; ili (ii) naslednici, smatrani zakonski pravim, naslede penzije štednje umrlog učesnika. Od 626,687 učesnika za koje je KPŠF otvorio račun penzijske štednje, 344,453 su imali doprinose koji pripadaju godini završenoj 31. decembra 2018 (2017: 352,849 od 591,527 otvorenih računa).

Doprinosi u KPŠF se uplaćuju od poslodavaca u korist zaposlenih koji su stalni stanovnici Kosova po stopi od najmanje 5% od bruto prihoda zaposlenika, za oba dvoje, zaposlenika i poslodavca. Zajedno sa dobrovoljnim doprinosima, zaposlenik i poslodavac mogu maksimalno da izdvoje do 15% od bruto prihoda zaposlenika.

Poslodavci su dužni da dostave podatke plate u portal PUK-a kako bi dobili dokument plaćanja za dati mesec. Samozaposleni uplaćuju doprinose kvartalno. PUK čini dostupnim informacije za KPŠF i takođe je odgovoran za poštovanje od strane poslodavaca i sprovođenje takvih pridržavanja putem kazni izdatih delikventnih poslodavcima.

Uglavnom zbog nesavršene prirode procesa prikupljanja i izveštavanja na snazi pre četvrtog kvartala 2012, kada je uveden portal PUK-a, prikupljena sredstva nisu u potpunosti prenete na individualne račune učesnika. Od kako je uveden portal ogromna većina doprinosa se dodeljuju individualnim računima na isti dan kada se po prvi put obrađuju uplate. Uglavnom zbog neprijavlivanja od strane poslodavaca za prethodne periode, iznos od 1,293,572 EUR nije bio dodeljen na pojedine račune učesnika na dan 31. decembra 2018 (31. decembar 2017: 2,288,327 EUR).

Tokom 2018. godine KPŠF je dodelio iznos od 4,698 EUR na individualne račune od iznosa nedodeljenih doprinosa na dan 31. decembra 2017 i otkupio je kao ne alocirana sredstva doprinose u iznosu od 1,223,238 EUR. Tokom 2017. godine KPŠF je dodelio iznos od 299,699 EUR na individualne račune od iznosa nedodeljenih doprinosa na dan 31. decembra 2016 i otkupio je kao ne alocirana sredstva doprinose u iznosu od 7,026,365 EUR.

Priroda i razlog doprinosa nedodeljenih na pojedine račune učesnika je dat u prilogu:

Razlog	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Poslodavci nisu podneli izveštaje doprinosa	1,104,230	2,041,184
Doprinosi nisu dodeljeni u račune poslodavaca	159,719	18,870
Netačne kombinacije broja lične karte i imena/prezimana	29,623	228,273
Ukupno nedodeljenih doprinosa	1,293,572	2,288,327
Kumulativni doprinosi konvertisani u jedinice do datuma izveštavanja	1,594,824,669	1,422,168,517
Nedodeljeni doprinosi kao procenat kumulativnih doprinosa konvertisane u jedinice do datuma izveštavanja	0.08%	0.16%

13 POJEDINAČNI RAČUNI UČESNIKA (NASTAVAK)

Drugi način kako bi se video napredak procesa sravnjenja je uporedbom alociranih sredstava i neto imovine pod upravljanjem, kako je navedeno u nastavku:

	Napomena	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
		Value EUR	Value EUR
Neto imovina doprinosioca		1,691,903,168	1,644,799,405
<i>Prilagodavanja za:</i>			
Dospeli doprinosi ne konvertirani u jedinice na dan izveštavanja	5	(11,347,368)	(10,151,350)
Bilans provizije umanjivanja	7	593,125	-
Neto imovina doprinosioca konvertiranih u jedinice		1,681,148,925	1,634,648,055
Bilans sredstava u individualnim računima		1,679,863,025	1,631,759,860
Procenat neto imovine doprinosioca konvertiranih u jedinice koji su u individualnim računima		99.92%	99.82%

14 ISPLAĆIVANJE BENEFICIJA KROZ POVLAČENJE U FAZAMA

U skladu sa Uredbom CBK-a za povlačenje penziona štednje, promenotoj avgusta 2018. godine učesnici koji se penzionišu sa bilansom računa u KPŠF iznad praga od 3,000 EUR moraju da povuku svoju uštedevinu u fazama ali imaju opciju da 20% bilansa prime jednom isplatom (2017: prag od 3,000). Učesnici dobijaju mesečne isplate u visini od: 1% od balansa računa na dan penzionisanja od KPŠF ili 200 EUR, koji god je veći (2017: 1% ili 200 EUR, koji god je veći). Instrukcija za povlačenje u fazama je uslovna do vremena kada će anuiteti biti na raspolaganju na Kosovu. Prilikom odlaska u penziju kompletan bilans KPŠF računa učesnika, minus deo primljen jednom isplatom, se prenosi kod komercijalne banke ugovorene za pružanje usluge povlačenja u fazama, i sredstva se više ne obračunavaju kao sredstva KPŠF-PS. Lica koji se penzionišu sa bilansom ispod praga podižu štednju jednom isplatom.

15 IZVEŠTAJ O PROMENAMA U JEDINICAMA KOJA PRIPADAJU DOPRINOSIOCIMA

	Napomena	2018	2017
		Jedinice	Jedinice
Na dan 1 januar		1,115,941,202	1,030,807,350
Izdane jedinice u toku godine		119,032,107	111,815,014
Otkupljene jedinice zbog povlačenja sredstva		(21,572,925)	(19,436,297)
Otkupljene jedinice zbog ne alociranih sredstva		(1,149,974)	(6,798,515)
Otkupljene jedinice zbog refundacija i korekcija		(569,693)	(446,350)
Na dan 31 decembar		1,211,680,717	1,115,941,202
Neto imovina doprinosioca konvertiranih u jedinice	13	1,681,148,925	1,634,648,055
Neto vrednost jedinice na dan izveštavanja		EUR 1.3875	EUR 1.4648

16 DEŠAVANJA POSLE DATUMA FINANSIJSKOG STANJA

Ne postoje ostali kasniji događaji koji zahtevaju prilagodavanje ili dalje obelodanjivanje u finansijskim izveštajima za godinu koja se završava 31. decembra 2018.